

Uitleg methodiek Spanningsindicator Arbeidsmarkt

Aanleiding en historie

Sinds 1 oktober 2012 publiceert UWV de resultaten van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt. Deze indicator geeft de spanning weer tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De ontwikkeling van de methodiek is trapsgewijs tot stand gekomen. In eerste aanleg is samen met Panteia¹ een methodiek ontwikkeld voor de berekening van het totaal aantal vacatures per sector, beroepsgroep en regio. Additioneel is door UWV de Spanningsindicator Arbeidsmarkt ontwikkeld.

In maart 2016 is de methodiek van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt een eerste keer aangepast. Deze wijziging was ingegeven doordat in de periode 2014-2015 een aantal definities en indelingen was veranderd op de arbeidsmarkt. Denk hierbij aan de overstap van CBS naar de internationale definitie van werkloosheid en de invoering van de beroepenindeling BRC 2014. Met deze herziening in maart 2016 is onder andere de overstap gemaakt naar de BRC-beroepenindeling en zijn de huidige grenzen tussen de typering tot stand gekomen.

In oktober 2017 is de methodiek opnieuw aangepast. Ten eerste weerspiegelde het aanbodcijfer waarvan tot dat moment gebruik werd gemaakt, steeds minder de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt als gevolg van administratieve wijzigingen. Ten tweede leek er met name voor beroepen waarin veel via intermediairs wordt geworven een onderschatting te zijn van het aantal vacatures, waardoor de Spanningsindicator Arbeidsmarkt te ruim uitviel. In de herziening van oktober 2017 is daarom een wijziging in de weegmethodiek voor vacatures doorgevoerd alsmede een overstap naar kortdurend WW-personen als aanbodzijde van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt.

In november 2021 is een kleine wijziging doorgevoerd in de wijze waarop in de Spanningsindicator Arbeidsmarkt omgegaan wordt met zeer hoge en zeer lage waarden. Deze extreme waarden waren zonder uitzondering het gevolg van een zeer klein aantal waarnemingen in teller of noemer van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt. Daar wordt nu rekening mee gehouden. Gevolg is dat waarde van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt in kleine beroepen met een zeer ruime of zeer krappe typering minder extreem uitvalt. De typering en daarmee de conclusie verandert echter niet door deze wijziging.

In juli 2022 is een grondige revisie doorgevoerd in de methodiek waarop de schatting van de vacaturemarkt tot stand komt. Dit heeft gevolgen voor de uitkomsten van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt. Deze revisie is het resultaat van een samenwerking tussen CBS, Panteia, SBB en UWV en heeft als gevolg dat vacatures via intermediairs beter geïntegreerd zijn in de methodiek en dat de UWV vacaturecijfers en de CBS vacature-enquête nog beter op elkaar aansluiten.

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt is volgens de nieuwe methodiek met terugwerkende kracht tot en met het eerste kwartaal van 2016 opnieuw berekend. Vergelijkingen in de tijd verder terug zijn helaas niet mogelijk door ontbrekende brongegevens. Wel is een tijdreeks beschikbaar sinds 2003 voor het totaal, dus niet uitgesplitst naar beroepsgroep en regio.

¹ In casu Research voor Beleid met als onderaannemer EIM, in opdracht van UWV.

Methodiek

Het basisbestand voor de raming van het totaal aantal vacatures is Jobfeed. Dit bestand met online vacatures wordt door het bedrijf TextKernel aan UWV geleverd. De vacatures worden opgenomen in werk.nl zodat ingeschreven werkzoekenden deze kunnen raadplegen. Het bestand wordt tevens gebruikt als bron van arbeidsmarktinformatie.

Steeds meer vacatures staan op internet. Jobfeed komt tot stand door internet te spideren op zoek naar vacatures. De vacaturegegevens worden door Textkernel ontdebeld en gecodeerd. Dit bestand bevat een groot deel van het door CBS gemeten totaal aantal ontstane vacatures.

Het kan voorkomen dat sommige sectoren relatief weinig vacatures op internet publiceren (bijv. de agrarische sector) en andere sectoren veel (zoals ICT). Het Jobfeed bestand wordt daarom op kwartaalbasis naar sector en beroepsniveau gewogen en opgehoogd. Hiervoor wordt het totaal aantal ontstane en openstaande vacatures volgens de CBS vacature-enquête gebruikt. Op deze manier wordt niet alleen consistentie met CBS bereikt, maar kunnen ook sectoren met elkaar worden vergeleken. Naar sector en niveau wordt met een voortschrijdend kwartaalgemiddelde gewerkt, ten einde de robuustheid van de gegevens te verhogen. Panteia voert deze weging en ophoging uit in opdracht van UWV.

De weeg- en ophoogmethodiek bestaat grofweg uit de volgende stappen:

- weging voor vacatures via intermediairs;
- weging voor vacatures met onbekende sector en/of onbekend beroep;
- weging om aan te sluiten op de CBS vacature-enquête naar sector en niveau.

De stap over de weging van vacatures verdient een extra uitleg. Deze vacatures zijn namelijk moeilijk aan een sector toe te wijzen en zijn ook lastig te ontdebelen. Daardoor worden deze buiten beschouwing gelaten als primaire bron voor de schatting van de vacatures, maar vindt er wel een extra weging plaats per beroepsgroep om vacatures voor beroepen waarbinnen veel geworven wordt via intermediairs extra gewicht te geven. Zo geeft het vacaturecijfer een betere representatie van de totale vraag per beroep. Na deze extra weging vindt de aansluiting plaats met de vacature-enquête van CBS. Hierdoor blijft de consistentie met CBS gehandhaafd.

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt wordt berekend door dit aantal openstaande vacatures te delen door het aantal personen met een WW-uitkering met een verstreken WW-duur van minder dan een half jaar. Deze grootheden worden gebruikt als benadering van de openstaande vraag en direct beschikbaar aanbod.

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt is geminimaliseerd op 0,06 ($1/16^e$) en gemaximaliseerd op 16. Hoe hoger het getal, hoe hoger de spanning op de arbeidsmarkt voor werkgevers. Bij een indicator lager dan 0,25 is de arbeidsmarkt zeer ruim, want er zijn weinig openstaande vacatures en veel kortdurend werklozen. Bij veel openstaande vacatures ten opzichte van het aantal kortdurend werklozen is de arbeidsmarkt zeer krap. De grenzen zijn bepaald door een tijdreeksanalyse uit te voeren. Er wordt uitgegaan van een indeling in vijf categorieën: zeer ruim, ruim, gemiddeld, krap en zeer krap. De indeling en typering zijn als volgt.

- 0,06 tot 0,25: zeer ruim
- 0,25 tot 0,67: ruim
- 0,67 tot 1,5: gemiddeld
- 1,5 tot 4,0: krap
- 4,0 t/m 16,0: zeer krap

Beschikbaarheid van de gegevens

Zowel het totaal aantal ontstane en openstaande vacatures als de Spanningsindicator Arbeidsmarkt wordt gebruikt in de diverse producten en diensten van UWV. De uitkomsten zijn beschikbaar naar beroep (BRC2014) en regio (provincie en arbeidsmarktregio). Bij te geringe aantallen in de Spanningsindicator Arbeidsmarkt worden geen gegevens gepresenteerd vanwege de betrouwbaarheid en de Wet bescherming persoonsgegevens. Voor vacatures worden alleen afgeronde aantallen weergegeven. De gegevens komen op kwartaalbasis beschikbaar, op de derde donderdag van de maand, circa 4 à 5 weken na publicatie van de vacaturecijfers van CBS.

Betekenis voor gebruikers

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt biedt gedetailleerde arbeidsmarktinformatie naar beroepsgroep en regio. De gegevens worden op kwartaalbasis berekend. Het bestrijkt alle beroepen en alle opleidingsniveaus. De verhouding van de openstaande vraag en direct beschikbaar aanbod, geeft een indicatie van de spanning op de arbeidsmarkt. Het is geen indicatie van de toekomstige spanning op de arbeidsmarkt. De indeling naar BRC-beroepsgroepen maakt wel een vergelijking mogelijk naar de middellange termijn prognoses per beroepsgroep van ROA.